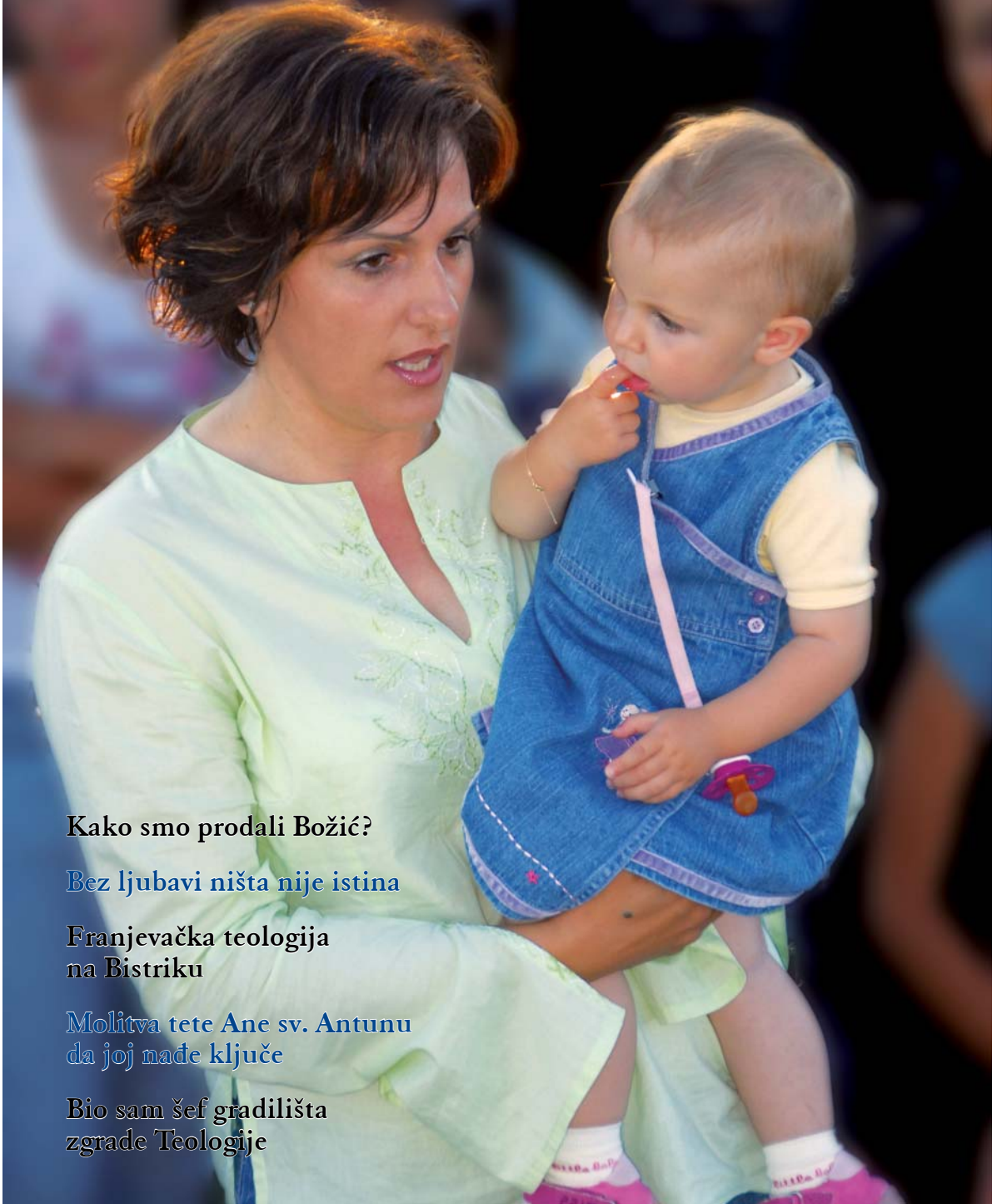

GLASNIK SVETOG ANTE

GLASILO SVETIŠTA SVETOG ANTE SARAJEVO / BISTRIK

Kako smo prodali Božić?

Bez ljubavi ništa nije istina

**Franjevačka teologija
na Bistriku**

**Molitva tete Ane sv. Antunu
da joj nađe ključe**

**Bio sam šef gradilišta
zgrade Teologije**

Kruh svetog Ante na Bistriku

Poštovani štovatelji svetog Ante!

Više od stoljeća brinu se franjevci da se u crkvi sv. Ante Padovanskog na Bistriku u Sarajevu redovito slave svete mise i obavljaju i druge pobožnosti. Od šezdesetih godina 20. stoljeća održavaju se u ovom franjevačkom samostanu studentske tribine. K tomu, izgradnjom dvorane u klasturu samostana osamdesetih godina, a navlastito njezinim osjetnim proširenjem prije nekoliko godina, priređuju ovdašnji fratri u njoj raznolike i brojne kulturne priredbe (glazbene i književne večeri, izložbe likovnih radova i rukotvorina, predstavljanja različitih knjiga itd.).

No uza sve to, franjevci u našem samostanu sv. Ante na Bistriku svojom prevažnom zadaćom smatraju rad sa siromašnima i onima koji trebaju njihovu materijalnu odnosno financijsku pomoć. U našem glavnom gradu nije takvih u ovo poratno vrijeme malen broj.

Iz mjeseca u mjesec tako, prema već napravljenom popisu, od našeg samostana 52 siromašne obitelji dobiju pomoć u iznosima po 40 ili 50 KM. Osim toga, svakog prvoga dana u mjesecu, kada se redovito dijeli pomoć, podijeli se još barem oko 300 KM obiteljima i pojedincima koji nisu na popisu. Sve to ukupno iznosi oko 2.600 KM.

Ni to nije sve: i drugi pojedini fratri, osim onih koji istupaju u ime samostana, ako im se netko obrati za pomoć, znaju privatno darivati siromašne u njihovim potrebama; biva to za neku putnu kartu, nabavku lijekova, plaćanje njihovih računa za struju ili vodu koje oni ne mogu platiti itd. te se i ovako podijeli između 500 i 1.000 KM.

Ovdje je zasigurno potrebno reći da crkva sv. Ante nije župna crkva. Najveći dio novca koji se podijeli siromašnima potječe iz škrinjice *Kruha svetog Ante* koja se nalazi u crkvi i u koju posjetitelji često daju svoje priloge. Njihova se nakana darivanja novca ovdje doista izuzetno cijeni i poštuje! Poštivat će se i ovih prosinačkih dana kako bi barem neke od brojnih sarajevskih siromašnih obitelji ljepše proslavile blagdan Božića.

Čestit Božić i svako dobro u novoj godini želi vam

Urednik

Kako smo prodali Božić?

Vjerničko i kršćansko slavlje Božića stoga ne bi smjelo biti obuhvaćeno trgovinom Božićem

Već s početkom Adventa na ulicama, trgovima i avenijama svih velikih gradova osjeća se božićna atmosfera. Manje sredine i manji gradovi zaostaju za njima u glamuru i zasljepljujućim svjetlima reklama i izloga, ali i oni se agresivnom medijskom mašinerijom vrlo brzo uklope u nemilosrdnu ponudu božićnoga *folklor*a koji se vještima potezima marketinških bosova vrlo lako približava običnome čovjeku i njegovoj potrebi da bude *in* te da i sam sudjeluje u prodaji i kupovanju Božića.

Inflacija božićnog ugođaja

Taj obični, prosječni čovjek iz naših gradova i mjesta naviknut na svetkovanje Božića u relativno skromnim uvjetima, okružen tradicionalnim običajima i ritualima vezanim uz posjetu crkvi ili skupljanje obitelji i prijatelja, doživljava danas sveobuhvatnu inflaciju božićnoga ugođaja. Ne samo da je s televizije bombardiran svakodnevnim ponudama božićnoga piva, božićnih mobilnih telefona, božićnih pastila za zube, farbi za kosu, raznovrsnim pojavama Djeda Mraza, Djeda Božićnjaka ili sv. Nikole, nego sve više i više postaje robom jedne *ideologije darivanja* koja je proizvedena na Zapadu i vješto uvezena među naše obične ljude i vjernike.

Potreba ili čak nužnost da se drage osobe moraju nečim darivati nema više nikakve veze s izvornim biblijskim podatkom o siromaštvu *djeteta Isusa* ili s „darivanjem triju Kraljeva“, nego je posljedica trijumfa potrošnje i prodaje nad ljudskim iskustvom vjere i nad ljudskim shvaćanjem onoga što mi u svojoj vjerskoj praksi nazivamo Božjim utjelovljenjem ili Božjim učovječenjem.

Ozbiljni sociolozi i teolozi upozoravaju na to da je upravo božićna *potrošačka manija* svjedok kako se religiozni nemir i ona neugasiva ljudska čežnja za višim i nedostižnim, koja, kako je to davno napisao sv. Augustin, jedino u Bogu nalazi svoj smiraj, danas pokušava ugasiti u velikim

trgovačkim centrima koji se, kako piše P. Bruckner, sve više i više i arhitektonski pretvaraju u *moderne katedrale*.

Tržišna religija

Rasprodaja ljudskoga religioznoga žara u kupovanju i trgovanju svoj cilj dostiže u stvaranju „tržišne religije“ koja u ovo predbožićno vrijeme slavi svoje najveće svetkovine, najveću posjećenost svojih „katedrala“ i, naravno, ostvaruje svoju najveću „religioznu“ korist, a to je profit i zarada, koji nekad postanu i ciljevi ovih naših „pravih“ i navodno drukčijih crkvenih institucija, a posebno novokomponiranih duhovnih *guru*a koji su shvatili kakav se financijski potencijal krije u čovjekovoj žudnji za Tajnom.

Manija „prodaje“ vrijednosti kod nas je dodatno potaknuta i čestim napucima s oltara, oko kojih se, na sreću, skuplja još veliki broj ljudi. Modernoj potrošačkoj kulturi, bila ona stvarna kakva je na Zapadu ili imaginarna kakva je kod nas, savršeno dobro odgovaraju predožbe o Bogu ili Isusu iz Nazareta kakve naši *religiozni profesionalci* zdušno propagiraju. Odgovara im slika Boga kao Svevladara, gospodara nad ljudskom poviješću i životom, zatvorenoga u dogme i nepogrešive vjerske istine, dok je povijest, to je svima potpuno jasno, bila uvijek u čvrstim ljudskim rukama i u vlasti velikoga gospodara, čovjeka. Odgovara im i idealna slika *nazaretske obitelji* kao neka etiketa na proizvodima u supermarketima, jer gaji iluziju da postoji nešto kao potpuno sretna obitelj, dok se institucija te

iste obitelji upravo potezima te iste potrošačko-proizvodne kulture sustavno urušava. A posebno toj „razaračkoj“ kulturi odgovara slika o malome *Isusu u jaslicama i na slamici*, o kojemu ćemo čuti toliko milih i nježnih riječi tijekom božićnih blagdana. Taj i takav Isus ništa ne traži od čovjeka, štovište zahtijeva se da se s njime u vlastitome pobožnome srcu postane solidaran, bez pogleda na svijet, na njegove patnje, probleme i nesreće. Mali *božićni Isus* na taj način postaje najveće oružje za razaranje one bitne poruke koju Božić, ispravno shvaćen i prihvaćen, donosi čovjeku i njegovu životu.

Prava poruka Božića

A ta poruka, kad se iskoprca iz ove „tržišne“ religije i njezinih propagatora, bilo onih iz trgovine, bilo onih s oltara, u sebi još čuva onu veliku svježinu i životnu važnost. Vjerničko i kršćansko slavlje Božića stoga ne bi smjelo biti obuhvaćeno ovom trgovinom Božićem.

U sveobuhvatnoj krizi vjere, krizi moralnih vrijednosti, u našim životnim uvjetima u zemlji kojoj prijete sa svih strana, u društvu gdje je novcem moguće kupiti sve, u narodu gdje se silna krađa proglašava interesom toga istoga naroda, u činjenici da je laž postala dio uljuđenoga života, u Crkvi koja se i sama zapliće u sve rečeno, vjernik koji otvorenoga duha dočekuje Božić još ima priliku otrgnuti se svemu tome. Dovoljno je malo, a to malo znači razgrnuti sjaj i blještavilo umjetno stvorenoga luksuza, otkriti da među nama još uvijek ima toliko mnogo ljudi i žena što potajno žive s uvjerenjem da je *Bog došao k nama*. Ne Bog iz dogmi i pobožnoga srca, nego Bog koji je u svijetu, „koji je do kraja, do blata i smeća, upleten u ljudski život, u ljudski rad, u ljudsku patnju, u radosti, žalosti, tjeskobe i nade“ ovoga konkretnoga mjesta i ljudi koji žive ovdje, u ovoj našoj sredini. S tim i takvim ljudima zajedno, u dubokome povjerenju u život na svojoj vlastitoj grudi i u svojoj vlastitoj zemlji treba shvatiti i slaviti Božić. Na taj je način jedino moguće pobijediti „prodaju Božića“ i vratiti mu ono mjesto koje mu pripada u našem životu i našoj kulturi.

Franjo NINIĆ

Fra Richard Rohr

Richard Rohr, franjevac i duhovni pisac Bez ljubavi ništa nije istina

Franjevac Richard Rohr rođen je 1943. godine i jedan je od najpoznatijih boraca za duhovnu obnovu te autor mnogih knjiga iz područja kršćanske duhovnosti. Utemeljitelj je duhovne zajednice *Novi Jeruzalem* u Cincinnatiju i Centra za akciju i kontemplaciju u Albuquerqueu u SAD. U razgovoru za njemački časopis *Publik-Forum*, odakle prenosimo jedan dio, govori o aktualnosti sv. Franje i franjevačke duhovnosti, te o njezinoj posebnosti. Razgovor je vodio Christoph Quarch.

Ispred svoga vremena

Ove godine franjevački pokret slavi svoj 800. jubilej. Je li franjevačka duhovnost i danas još uvijek aktualna?

ROHR: Franjo je bio daleko ispred svoga vremena. Svojim zauzimanjem za nenasilje bio je stoljećima ispred onoga što je bio *mainstream* njegova doba. To isto vrijedi i za njegovu ekološku duhovnost, njegov angažman za

Zemlju i sva stvorenja. Franjo Asiški i raniji franjevci imali su jedno posebno razumijevanje duhovnosti. To je to što njihovu duhovnost i danas čini prikladnom ovome našem vremenu.

Što bi Franjo danas rekao ili predložio naočigled financijske krize, klimatskih promjena i siromaštva u svijetu?

ROHR: Franjo je znao kako je teško voditi jedan jednostavni život. Njegova riječ za to bila je *siromaštvo* - riječ koja se nažalost uglavnom krivo razumijeva kao askeza. Ipak, askeza nije bila Franjino polazište. On je želio svakoga pojedinoga čovjeka ohrabriti da prihvati svoje posebno mjesto u mreži života. A za njega je to uvijek značilo: nije potrebno sve više i više konzumirati. Zbog toga bi Franjo i danas predložio radikalnu jednostavnost: održivi život, u kojemu se ne smiju nepromišljeno rasipati dobra našega svijeta.

Ljubav - sadržaj franjevačke duhovnosti

Što čini bitni sadržaj franjevačke duhovnosti?

ROHR: Ljubav. Rani franjevački mistici kao što je Bonaventura nisu promatrali istinu kao najviši ideal života, nego ljubav. Oni su bili uvjereni da pod duhovnim vidom ništa ne može biti istinito ako se ne događa u ljubavi. Za mene ima življena ljubav također visoko značenje i za naše vrijeme.

Možete li to pojasniti na jednom primjeru?

ROHR: U SAD doživljavamo danas jednu kulturalnu borbu. Priča se o *politici identiteta*: Ljude razdvaja jedne od drugih određeno stajalište. Oni zajedljivo i bez ljubavi iznose svoje vlastite istine. Oni istini daju prednost - odnosno daju prednost onome što oni drže istinom - a ne ljubavi. To je postalo vidljivo nedavno pri posjetu predsjednika Obame katoličkome Univerzitetu *Notre Dame*. Obama je tamo održao zapažen govor, u kojem je pozvao partije koje se bore oko zakona o pravu na pobačaj da prestanu ratovati protiv *karikatura* drugih i da se ne ponašaju kao neprijatelji. Ovaj je konflikt primjer za to da se opiše

što se događa kad ljudi, umjesto ljubavi, kao najviši ideal postave neku apstraktnu istinu. Franjevačka duhovnost upravo govori protiv toga: Moramo srca držati otvorenim.

Svijest ljubavi nije ipak neka osobitost kršćanstva?

ROHR: Ne, naravno. Ljubav nalazimo u svim mističnim tradicijama u različitim religijama. Jer je mistika uvijek davala prednost ljubavi: u sufizmu, u duhovnome židovstvu, u hinduizmu kao i u kršćanstvu. Mistička samosvijest o ljubavi dovodi do spoznaje ne-dvojnosti. To je visoko razvijena forma samosvijesti, koja više ne poznaje nikakvoga dualizma, dakle nikakav *ili-ili, sve ili ništa, moje ili tvoje, za mene ili protiv mene*. Ovakva samosvijest stvara nove pripadnosti i nove skupine.

Gdje u kršćanstvu, osim mistike, vidite nedualističku svijest?

ROHR: Kod Isusa iz Nazareta samoga.

Božje kraljevstvo nije geografsko mjesto

Stoji li onda kritička opaska da Isus nije propovijedao nikakvu religiju, nego „Božje kraljevstvo“?

ROHR: Da, ali pri tome *Božje kraljevstvo* nije nekakvo geografsko mjesto, nego stanje naše samosvijesti. Radi se o jednoj velikoj slici. Ona vrijedi ovdje i sada i nikada više u budućnosti. Ako živite u toj i takvoj svijesti, onda ćete spoznati da su i budisti, hinduisti, muslimani i kršćani svi već pozvani u Božje kraljevstvo.

Može li se onda nedualistička, mistička duhovnost nazvati globalnom duhovnošću?

ROHR: Svakako. To je duhovnost u kojoj ste puni zahvale za svoje podrijetlo i za svoj put koji ste u životu prešli. Ja sam zahvalan za to što sam odrastao u Katoličkoj crkvi i s evanđeljem. Ali istodobno sam svjestan danas da je katoličko kršćanstvo samo „posuda“, a ne i sadržaj. Kršćanstvo je prst koji pokazuje mjesec, ali ne i sam mjesec.

Pokazatelj koji je od značenja i za druge religije?

ROHR: Svojim pokušajem reformiranja židovske vjere Isus je dao napatuk kako bi se morale reformirati i druge religije. Slično je učinio i Franjo.

Kako je to Franjo učinio?

ROHR: U 13. stoljeću bila je još veća isključivost između kršćanstva i islama nego danas. Franjo je jedina poznata figura te epohe koja je najmanje dva, možda čak i tri puta putovala u muslimanski Egipat. Jer je želio graditi mostove. Ne čudi nikako ako držimo da je upravo Franjo mislio i osjećao nedualistički. On je Boga vidio posvuda, ne samo u svojoj vlastitoj skupini ili religiji. Rekao je: „Ako negdje na podu pronađeš list iz Kurana, podigni ga, poljubi i stavi ga na oltar!“ Prekrasna rečenica koja poziva da se završi sa starim sporovima. Od toga smo i mi danas još uvijek vrlo daleko.

Iz *Publik-Forum. Zeitung kritischer Christen*, br. 18, 25. rujna 2009, str. 48-49.
Priredio: Franjo NINIĆ

ČESTIT BOŽIĆ
I SVETO POROĐENJE ISUSOVO,
BLAGOSLOVLJENA NOVA 2010.
GODINA

svim štovateljima sv. Ante i
čitateljima našega Glasnika
žele

Fratrri s Bistrika

Uz 800. obljetnicu Franjevačkog reda Franjo je skinuo prašinu s Isusa i evanđelja

Može se sa žalom gledati 800 godina unatrag i pisati veličanstvena povijest franjevaca na našim prostorima. Ali što je s današnjim vremenom i našim nastojanjima u njemu?

Slaveći 800 godina postojanja franjevaštva o Franji i franjevcima piše se s različitih gledišta. Svako novo gledanje donosi i nove uvide i spoznaje. No isto tako posve je opravdano postaviti dublje pitanje: zbog čega je Franjo bio potreban svome i zbog čega je potreban našem vremenu? To se pitanje može izreći i drukčije: po čemu je Franjo bio aktualan u onome i po čemu je aktualan u ovome vremenu? U vremenu postmoderne aktualno je promatrati nekoga u različitim kontekstima djelovanja.

Otkrio evanđelje

Ako promotrimo malo dublje Franju u kontekstu njegova vremena, uočiti ćemo bez daljnje da je Franjo iskočio na pozornicu svjetskih duhovnih gibanja prvenstveno zbog toga što je razgrnuo duboku prašinu što se bila nataložila na Isusovu evanđelju. Nije da se nije o evanđelju govorilo i propovijedalo u Franjino vrijeme, ali evanđelje nije služilo kao *norma vitae* (norma života), nego kao zgodno pokriće kako vlastitoga djelovanja tako i djelovanja na svekolikim razinama Crkve. Evanđelje je nedostatno bilo Vesela vijest – pokretačka snaga života, a znatno je više bilo pretvoreno u kruti zakon strukture koji je nastojao cementirati tadašnju postojeću praksu u Crkvi. Evanđelje je tako postajalo sredstvo za umirivanje buntovništva siromašnih i nastojanje opravdanja raskošnoga života bez duha u društvu i Crkvi. Evanđelju je zapravo bila oduzeta njegova izazovna snaga života koja je dolazila iz onostranosti iz koje je Isus živio.

Franjo je shvatio da se „Crkva ruši“ bez snage evanđelja i da je potrebno tu snagu ponov-

no osloboditi i okrenuti je na dobro svih, osobito onih najsiromašnijih, s ruba Crkve i života. Franjo je ponovno otkrio evanđelje i ponovno, u novom kontekstu vremena, pokazao veličinu i značenje Isusa - ali na jedan nov način. Nije to učinio niti silom, niti radikalnom kritikom riječima, niti osudom onih koji su stavljali prašinu na Isusa i evanđelje, nego najradikalnijom kritikom uopće - vlastitim životom. Franjo nije izmislio ništa novo, nego je okrenuo pogled svojih suvremenika prema onome bitnome u kršćanstvu. Franjo je zapravo otkrio u novome svjetlu dušu kršćanstva. Zato je uporno tražio življenje evanđelja u njegovoj izvornoj poruci, a ne u ideologiziranom ruhu koje je evanđelje rabilo za opravdanje vlastitih probitaka i položaja.

I danas aktualan

Zapravo Franjo je uklonio s jedne strane naslage slatkaste kršćanske duhovnosti kao bijega iz stvarnosti života, a s druge izbio evanđelje iz ruku onih koji su njime pokrivali svoj raskošan i lagodan život na račun siromašnih. Franjo je, moglo bi se tako reći, oslobodio evanđelje i Isusa iz vlasti onih koji su ih zlorabili za vlastiti probitak držeći pomoću njih ljude u pokornosti umjesto da ih njihovom snagom oslobađaju za novu ljudskost.

Franjina uloga ne bi smjela biti manja ni u ovome vremenu - 800 godina nakon Franje kako u svijetu i Crkvi tako i u samome Franjevačkom redu. Bilo bi ništa manje potrebno da i danas Franjo razgrne tone naslaga prašine vlastitih sujeta, ambicija, povrijeđenosti, frustracija, unutarnjega nezadovoljstva, nezajazljive pohlepe i iskorištavanja kako drugoga čovjeka tako i prirode, lažne pobožnosti i samodostatnosti te da oslobodi Isusa i njegovo evanđelje od nas samih: ponajprije njegovih sljedbenika, ali i svih ostalih u Crkvi i svijetu koji ne vide snagu Isusove poruke vlastitim životom.

Krivo bi bilo držati Franju nezalicom i protivnikom znanja i napretka, kao što je to krivo tvrditi i za Isusa. Evanđelje zacijelo nije za intelektualno maloumne, duhovno lijene i egzistencijalno bojažljive ljude jer ga ne

žele kao takvoga prihvatiti. Evanđelje je prije svega za hrabre jer - kao što kaže Isus - samo ljudi snažna duha osvajaju prostore Božjega kraljevstva. Svojim pokretom Franjo nije zaustavio život ni u jednom njegovu segmentu, nego ga je usmjerio na put evanđeoske poruke kao oslobađajuće poruke za jedno novo vrijeme u kojem su se otvarale nove mogućnosti, ali i nastajale nove opasnosti.

Franjo je to doista mogao jer njegov pokret nije nastao iz uvrijeđenosti i mržnje prema onima koji nisu shvaćali moć evanđelja i koji su zaklanjali lik Isusa Krista, nego iz osjećaja da je njegovu vremenu potreban Isus s evanđeljem kao oslobađajućom porukom u porodajnim mukama tog vremena.

Pastoral za konkretnoga čovjeka

800 godina nakon Franje potrebno je ponovno u snazi Franjina duha zgrnuti još veću prašinu s evanđelja i još dublje naslage s lika Isusa Krista te ih pokazati svijetu u novome svjetlu vlastitim životom i nastojanjem. Ali tko se danas još doista zanima za evanđelje i za njegovu oslobađajuću snagu, tko to danas istražuje evanđelje u njegovu izvornome značenju, tko to danas traga za Isusom i njegovom porukom o Božjoj vladavini, tko to danas unutar Franjevačkoga reda nastoji u novim kontekstima prenijeti snagu i Isusa i njegove Vesele vijesti?

Franjevci na bosansko-hercegovačkim prostorima znali su nekoć u novim izazovnim kontekstima svoga vremena otkriti snagu Isusova evanđelja u Franjinu duhu: nije im smetalo u onome vremenu tumarati Venecijom i Rimom, praviti slova i tiskati knjige na narodnom jeziku, nije ih ništa priječilo u njihovu shvaćanju duhovnosti da uče medicinu i liječe ljude, nije ništa škodilo njihovoj franjevačkoj karizmi da otvaraju prve škole na našim prostorima, nije ništa umanjivalo njihovo franjevaštvo ako su bili pjesnici i književnici, nisu ništa izgubili na vlastitom identitetu ako su gradili mostove prema drugima i drukčijima i u vlastitoj zajednici, ali i na prostorima gdje su živjeli. Imali su ljude od kontakata i u Istanbulu i u Rimu i u

Franjevačka zvanja

Budimpešti i u Zagrebu. Imali su učene profesore na mnogim tadašnjim učilištima Europe.

Njihov pastoral bio je za konkretnoga čovjeka, a ne kao ideološko pokriće vlastitoga života. Nije im bilo strano ništa što je moglo koristiti čovjeku i narodu u njihovu očovječenju: nisu robovali ni habitu, ni službenom latinskom jeziku, ni tome što nisu imali izgrađenih crkvenih objekata, ni zatvorenom samostanskom životu... Znali su razlikovati bitno od nebitnoga. Znali su poput Franje pročitati evanđelje u svome vremenu i osloboditi ga od vlasti vlastitoga egoizma i uskih ambicija.

Može se sa žalom gledati 800 godina unatrag i pisati veličanstvena povijest franjevaca na našim prostorima. Ali što je s današnjim vremenom i našim nastojanjima u njemu? Gdje je naše oslobađanje Isusa i njegova evanđelja iz vlasti vlastitih frustracija? Gdje je današnje nastojanje u otkrivanju Isusa i njegove poruke ovim ljudima u novim društveno-političkim, kulturološkim i teološkim kontekstima? Gdje su danas nove škole, gdje su danas naši poznati ljudi u Europi, gdje su danas ti koji otvaraju budućnost ovome narodu, ali ne budućnost u prošlosti, nego budućnost koja će imati smisla samo u novoj snazi Isusova duha koji je Franjo otkrio i usisao? Nije li možda došlo bolno vrijeme da nam netko drugi otkrije Franju, kao što je u svoje vrijeme Franjo otkrio Isusa i snagu njegova evanđelja?

Božo LUJIĆ

Luko Paljetak

Dvodnevna molitva tete Ane svetom Antunu da joj nađe ključe

Sveti moj Antune, molim se tebi, a da komu ću u jadu svomu ću, u ovoj nēnādnjoj koja me snašla, nađi mi ključe; sve sam obāšla, srce mi tuče, dobit' ću napad od muke, Gruž

i Grad i Lapad prošla sam, niđe nema hi vidje`.

Ako hi ne nađem, sveti moj Antune, ubi` će me muž, ubi` će moga i tvoga boga u meni, hoće, ma ne od zloće,

nije on zô, ne, ne mogu to rijet, što jes` jes`, nego se infôtā, što ću ja sirota - izbavi nas od zalā! - uhiti ga bijes pa mu utēčē, onda zabjestīma, sve po redu skala što hi góri ima, ma to dođe svima, ta nervozitāt, te tenzije, kako se reče, jerbo nije lako, nemoj ni pitat, i ti bi tako da ti je živjet od ono penzije.

Sveti moj Antune, molim se tebi, nađi mi ključe, to mi je najpreče; tražim hi od juče`... užec` ću ti svijeću prid oltar, najveću, to sam vazda ćela, rije` ću kleriku da mi dā šteriku prāvu, od `ćela, što joj traje plamen, a ne onu što odma` skonsūmā se i - amen.

Sveti moj Antune, brzo i listo ključe mi nađi, vas Grad obādi, metar po metar; to ti je isto ko da sveti Petar

izgubi ključe... bōjē mi je mučat; negda ni zaključat trebalo nije, nego priko vrātā stavit metlu - i fāta, ma to je bilo prije, a sad, meni se pārā, sve gô lupež, svuđe, ukrali bi ti lijepšo i kalež s oltara.

Sveti moj Antune, zá me se moli, pogledaj dōli na mene jadnicu, Bog će ti nadnicu za to dat` finu, a ja ću ti ubrat najljepši liljan u mom đardinu, liljana takih, to svi znaju, sveti moj Antune, nema ni u rāju, kažem ti ja... Ma što je ovo? Evo ti, nā, ū špagu su mi ključī, svi! Znala sam ja, znala, ne treba tebi dugo, sveti moj Antune, `ko će kako tī; što ću ti drugo rijet` nego - fala.

Iz zbirke
Pjesni na Dubrovačku,
Dubrovnik,
1997., str. 99-101

Majka „crvenog cara“

U međuljudskim odnosima posebni su oni između djece i roditelja. Ti odnosi znaju biti opušteni, slobodni, ali i mučni i opterećujući. Poneki roditelji žele da njihova djeca budu po njihovoj mjeri, da ispunjavaju njihove želje, da budu njihova kopija ili da od sebe učine ono što oni sami nisu uspjeli. Poneki opet prepuštaju sve na slobodu djeci da se gotovo sami razvijaju, stječu iskustva i sami odlučuju.

Poneka djeca posve oponašaju jednoga ili oba roditelja, pa čak i kad odrastu od njih traže i očekuju gotovo sve. Poneka djeca opet ne dopuštaju da im roditelji išta savjetuju, udaljuju se od njih, ne posjećuju ih, napuštaju ih. Zacijelo, odnos djece i roditelja nije samorazumljiv odnos, iako počiva na pretpostavljenom poštivanju, skladu i ljubavi. Većina ljudi prema svojim roditeljima gaji dvojake osjećaje te se može i ostarjeti, mogu roditelji odavno biti u grobu, a da „djeca“ još prebiru po starim ranama nanesenim od roditelja ili se još uvijek nose s vlastitom krivnjom neposluha prema roditeljima, s njima se još „razgovara“, prepire ili veseli.

U svojoj knjizi *Staljin - Na dvoru crvenoga cara* Simon S. Montefiore piše o Staljinovim složenim osjećajima prema majci Keki. Dok je bio mali, valjda ga je puno tukla i imala je sumnjive odnose sa svojim poslodavcima što je zbunjivalo, rastuživalo i srdilo maloga Josifa. Kada je postao apsolutni vladar SSSR-a, Staljin je vrlo rijetko posjećivao majku, ali se brinuo za nju preko svoga poslušnika, zemljaka Berije koji je vladao Gruzijom. Staljin je pisao majci kratka pisma. Kao staricu, posjetio ju je u jednoj njezinoj bolesti. Montefiore donosi dio razgovora iz njihova susreta.

- „Zašto si me onako tukla?“

- „Zbog toga si tako dobro ispao“, odgovorila je, a zatim pitala: „Josife, što si ti sad točno?“

- „Pa, sjećaš li se cara? Ja sam nešto kao car.“

- „Bilo bi bolje da si postao svećenik“, rekla je Keke.

Naime, Staljin je krenuo da postane svećenik, bila je to i majčina želja, ali je zbog svoga ponašanja bio izbačen s bogoslovije da bi kasnije postao *novi čovjek* bez vjere, *crveni car* kako su ga prozvali, jedan od najmračnijih likova ljudske povijesti. Što bi bilo da je poslušao majku?

Ivan ŠARČEVIĆ

Franjevačka teologija na Bistriku

U samostanu sv. Ante djelovala je Teologija najprije od 1909. do 1942. godine. Kroz čitavo to vrijeme rad je bio potpuno redovan, pa i za vrijeme svjetskog rata; profesora je bilo po nekoliko, a među njima uvijek većina sa kvalifikacijama i akademskim stepenima

Školska godina 1904/1905. bit će u povijesti Franjevačke provincije Bosne Srebrene upamćena po tome što se tada bogoslovi ove franjevačke provincije prvi put školuju svi na jednom mjestu: u samostanu u Gučkoj Gori! No, samostan u Gučkoj Gori bio je trošan, osobito strane gdje su bogoslovi stanovali te je uprava Provincije, na svom izvanrednom zasjedanju početkom kolovoza 1905. godine, donijela odluku da se Franjevačka teologija preseli u Livno.

No ni u franjevačkom samostanu na Gorici nije se ova visokoškolska ustanova bosanskih franjevaca zadržala dugo, svega četiri godine. O razlozima njezina ponovnog seljenja, iz Livna u Sarajevo, uz one neizbježne stambene naravi, teško je danas govoriti. Može se samo nagađati. A izravni su razlozi vjerojatno bili da su pogodnije društvene i političke prilike u glavnom gradu Bosne i Hercegovine pružale i bolje mogućnosti za studij.

Propao prvi pokušaj

Sedamnaestog rujna 1894. godine bila je blagoslovljena nova franjevačka rezidencija u Sarajevu namijenjena ponajprije za mjesto stolovnja provincijske uprave. No samo dvije godine kasnije namjeravala je uprava Bosne Srebrene provesti u djelo ono o čemu se u zajednici razgovaralo i predlagalo među članovima provincije, da se naime u novu provincijsku zgradu smjesti Franjevačko sjemenište. Mislilo se da đaci stanuju u svojoj kući na Bistriku, a predavanja pohađaju u gradu na Velikoj sarajevskoj gimnaziji s drugim učenicima. Taj se naum provincijske uprave nije ostvario iako je određen broj fratara u Provinciji bio za to!

Ipak, prvi franjevački bogoslovi došli su u Sarajevo već 1897. godine i smjestili se u novu

zgradu. Međutim, njihov je boravak u njemu bio kratkog vijeka, svega jednu školsku godinu.

Što se zapravo dogodilo?

Godinama je franjevačko starješinstvo Bosne Srebrene radilo na okupljanju svih svojih studenata na jednom filozofsko-teološkom učilištu u Bosni. Znajući to, zemaljska im je vlada 1895. godine ponudila mogućnost rješenja problema tako da klerici stanuju u franjevačkoj rezidenciji na Bistriku, a nastavu pohađaju u nadbiskupskom seminariju.

Provincijal fra Anđeo Ćurić uputio je 4. kolovoza 1897. godine anketni listić s tim pitanjem članovima svoje zajednice i većina je upitanih franjevaca pristala na ponuđeno rješenje problema „vjerojatno zato što su suočeni s činjenicom da će u protivnom zemaljska vlada uskratiti obećanu potporu za održavanje klerika“. Tijekom spomenute školske godine pohađalo je nadbiskupski seminarij 11 franjevačkih studenata. No ubrzo je sedam njih prešlo u svjetovni kler, a onda i još dvojica. To je bio dovoljan razlog da je uprava Provincije donijela odluku o privremenom prekidu studija svojih klerika u Sarajevu.

Ponovno u samostanima

Nakon odlaska iz glavnog grada Bosne i Hercegovine franjevački su studenti nastavili svoj studij ponovno po samostanima u Provinciji: najprije u Kraljevoj Sutjesci, potom je sljedeće godine jedan dio njih, osim u ovom samostanu, bio i u Livnu. Godine 1903. ponovno se pokušalo i nije uspjelo s njihovim smještajem u Sarajevu, kao što nije uspio ni pokušaj sa samostanom u Gučkoj Gori. I boravak u samostanu na Gorici u Livnu bio je, kako se pokazalo, privremeno rješenje...

Na provincijskom kongresu održanom u Sarajevu 27. travnja 1909. odlučeno je da se Franjevačka teologija iz Livna premjesti u Sarajevo. Teologija je premještena u cjelini iako su fratri iz livanjskog samostana predlagali da na Gorici ostanu barem neka godišta.

Na Bistriku

Časopis *Serafinski perivoj*, čije se uredništvo samo nekoliko dana ranije (1. rujna) smjestilo u istu zgradu na Bistriku, izvijestilo je svoje čitatelje o dolasku bogoslova ovako: *Na 6. rujna*

Marijan Varešanin

prispjeli su franjevački bogoslovi u Sarajevo, da tuj prosljede svoje nauke. Svijet je s ushitom promatrao njihov prolaz kroz Sarajevo. Dolaskom bogoslova i bogoslovnih profesora franjevačka je rezidencija i crkva sv. Antuna u Sarajevu oživjela, jer gdje su prije stanovala 3, danas stanuju 32 Franjevca.

U Livnu je zadnje godine njihova boravka na Gorici bilo 20 studenata, a u Sarajevu su novu školsku godinu započela njih dvadeset i četvorica. Već 28. studenog oni su održali akademiju prigodom 700. obljetnice Franjevačkog reda. Na akademiju su došli brojni ugledni gosti, među njima i poglavar Zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu Marijan Varešanin, koji je to postao samo nekoliko mjeseci ranije (21. ožujka 1909) te Tugomir Alaupović, Nikola Mandić, biskup Ivan Šarić s kanonicima i drugim svećenicima i mnogi drugi.

Već ubrzo nakon preseljenja Bogoslovije iz Livna u Sarajevo primijetilo se da samostan sv. Ante u Pašića ulici, koja je prema odluci Gradskog vijeća Sarajeva 1913. prvi put nazvana *Franjevačkom ulicom*, nije odgovarajuće rješenje za jednu visokoškolsku ustanovu; samostan, naime, nije imao dovoljan broj najpotrebnijih prostorija za predavanja, ali ni soba za stanovanje studenata, čiji se broj iz godine u godinu povećavao. Stoga se poslije toga dugi niz godina borila uprava Franjevačke teologije u Sarajevu s problemom i pitanjem kako odgovoriti i udovoljiti sve većim potrebama za prostorom ovog starog prosvjetnog zavoda. Već tada se pomišljalo i na gradnju nove zgrade Bogoslovije.

Problem se pokušao riješiti nadogradnjom samostana sv. Ante za još jedan kat, čime bi se

dobilo nemalo prostorija. Gradnja koju je vodio fra Petar Ćorković odvijala se u ljeto i jesen 1912. godine, pa su predavanja u novoj školskoj godini 1912/13. započela s izvjesnim zakašnjenjem, istom 1. listopada, a održavala su se i prije i poslije podne. No bio je ovo ipak samo pokušaj i samo privremeno rješenje, a problem je i dalje ostao.

U samostanu sv. Ante na Bistriku ostala je Teologija do 1942. kada se preselila u novu zgradu na Kovačičima. O tom razdoblju njezina djelovanja napisao je profesor dr. fra Stanko Vujića sljedeće:

Kroz čitavo to vrijeme rad je bio potpuno redovan, pa i za vrijeme svjetskog rata; profesora je bilo po nekoliko, a među njima uvijek većina sa formalnim kvalifikacijama i akademskim stepenima. Posebno spominjemo dugogodišnjeg profesora direktora dra fra Julijana Jelenića, kasnijeg sveučilišnog profesora na bogoslovskom fakultetu u Zagrebu i čuvenog hrvatskog povjestničara, te dra fra Vitomira Jeličića, dugogodišnjeg profesora i prorektora na franjevačkom sveučilištu u Rimu, konzultora Sv. Kongregacije Sakramenata, crkveno-pravnog stručnjaka svjetskog glasa.

U jesen 1940. godine blagoslovljen je temeljni kamen nove, velike zgrade Franjevačke teologije u sarajevskoj četvrti Kovačiči, u kojoj je Teologija započela s radom 1942. godine. A kada su komunističke vlasti 1947. oduzele ovu zgradu, Bogoslovija se ponovno vratila u samostan sv. Ante i u njemu djelovala do 1968. otkad je smještena u novoj zgradi i samostanu sv. Pavla u Nedžarićima u Sarajevu.

Marijan KARAULA

Ekološka svijest ili ekološka katastrofa?

Svetkovina Božića ima također veliko ekološko značenje, jer očituje i stvara pravedni mir čovjeka s Bogom, ljudima i prirodom, te u tom smislu zahtijeva aktivni otpor onim klimatskim promjenama koje su uzrok poremećaja prirode kao Božjeg stvarateljskog djela

Promjena klime je danas sveopće iskustvo ljudi na cijeloj našoj planeti Zemlji. Otopljanja ledenih površina i stvaranja novih pustinja znak su opasnih klimatskih promjena na cijeloj planeti i vode ekološkoj katastrofi. Ta činjenica nam je sigurno svima očita i zajedničko je iskustvo ljudi, od svagdanjih vremenskih promjena do poremećaja godišnjih doba (proljeća, ljeta, jeseni i zime). Naš sveukupni život je toliko obilježen tim promjenama da je opravdano govoriti o ekološkoj krizi i ekološkoj svijesti kao duhu vremena.

Što je ekologija?

Međutim, ljudi različito podnose, shvaćaju i tumače te promjene. Ekologija, novija znanost koja se time bavi, također je nejedinstvena u svojim istraživanjima i nema sigurnih spoznaja o mnogim i različitim uzrocima klimatskih promjena, što je i razumljivo. Ali, radi se o toliko važnim stvarima za sveukupni život čovjeka na Zemlji, da ta znanost postaje sastavni i nerazdvojni dio glavnih čovjekovih individualnih i socijalnih djelatnosti. U tom smislu je ekologija znanost koja proučava čovjekov odnos prema drugim živim i neživim bićima u njegovu okolišu. Nekoć je to mogla biti zabavna stvar, predmet znatiželje i fantazije, a sada je ekologija postala predmet svjetskih konferencija, koje zajednički organiziraju države, civilne udruge, kulturne ustanove, vjerske zajednice, sve do organizacije Ujedinjenih naroda.

Svjedoci smo jedne takve konferencije, koja se ovih dana održala u Kopenhagenu u Danskoj (7-18. prosinca 2009), s programom upravo o klimatskim promjenama i burnim tokom od protestnih do gotovo krvavih demonstracija.

„Klimatska“ konferencija u Kopenhagenu okupila je ministre okoliša iz 192 države, među kojima je i predstavnik Katoličke crkve (Vatikan), i nastavak je petnaestak drugih održanih prije, od kojih je posebno poznata konferencija iz Koyota (Japan) iz godine 1992, čiji su protokoli potpisani 1997, a stupili na snagu 2005. godine. Na konferenciji u Kopenhagenu pokušalo se postići izvjesni međunarodni sporazum o smanjenju globalnog zagrijavanja, odnosno ograničenja porasta temperature, što proizvode

staklenički plinovi (posebno ugljikov dioksid CO²), što je jedan od glavnih uzroka velikih prirodnih poremećaja u zraku, vodi i plodovima zemlje za hranu čovjeka. Međutim, očito se vidjelo, vrlo je teško bilo doći do zdravog sporazuma, jer postoje velike razlike u shvaćanju klimatskih promjena, posebno u pogledu konkretnih ekonomskih i političkih interesa pojedinih, prije svega onih velikih i moćnih država, čija industrija velikim dijelom ovisi o energiji stakleničkih plinova. Zato, na primjer, SAD nije bio potpisao sporazum iz Koyota, a sada se i Kina teško na to odlučila. Države EU su se, što nas može samo radovati, prije i sada opredijelile za sporazum o klimatskim promjenama radi sprječavanja ekološke krize i katastrofe.

Suprotna shvaćanja klimatskih promjena

Tako su se i na ovoj konferenciji očitovale dva suprotna shvaćanja:

Prvi stav, koji su zastupali ugledni ekonomisti, drži da na temelju analize koštanja i koristi treba dati prioritet razvoju koji ne uzima u obzir štetnost klimatskih promjena, ostavljajući te promjene na zadnje mjesto i za kasnija vremena.

Drugi stav, koji su zastupali uglavnom predstavnici nerazvijenih zemalja, stav većine sudionika konferencije, drži da problemi razvoja - kao sigurnost prehrane, brige za zdravlje, vodu i energiju ili migraciju već danas povezan s klimatskim promjenama - ne smiju se suprotstavljati programima razvoja, nego se njihovi ciljevi trebaju međusobno integrirati i zajednički provoditi. Takav stav zastupaju na konferenciji posebno katoličke humanitarno-karitativne ustanove (*Misereor* i druge) sa svojim projektom *Klimatske promjene, siromaštvo i pravednost*. Klimatske promjene, koje nastaju pogrešnim djelovanjem ljudi, uzrok su povećanja siromaštva i povrede pravednosti među ljudima i narodima, zato je potrebno kontrolirati te promjene također iz moralnih i vjerskih motiva - radi uklanjanja bijede i nepravde u svijetu. To je sasvim jasno kad se zna da je čovjek, prema Bibliji, gospodar svijeta, žive i nežive prirode, ali odgovoran Bogu za svoj odnos prema prirodi. Čovjekovo gospo-

darenje nad prirodom ograničeno je njegovom solidarnošću prema njoj; kao tjelesno biće čovjek je u uskoj vezi sa svojim zemaljskim okolišem, a kao duh s Bogom, kako piše o ekologiji i u *Općem religijskom leksikonu*.

Stav pape Benedikta XVI.

U tom duhu i papa Benedikt XVI. piše u svojoj novoj enciklici *Ljubav u istini (Caritas in veritate)* o etičkim kriterijima za dostojanstvo ljudskog života iz kojih se izvode zahtjevi za integraciju klimatske i razvojne politike:

Prvo, budući da klimatske promjene bez ograničenja egzistencijalno ugrožavaju životne šanse budućih ljudi, treba globalno reducirati stakleničke plinove radi budućih štetnih posljedica po nove generacije ljude. Drugo, negativne klimatske promjene već sada pogađaju osobito siromašne ljude i narode. Oni već sada žive većim dijelom u geografski težim i opasnijim sušnim ili vodenim područjima, klimatske promjene ih stavljaju u još težu situaciju, a nemaju mogućnosti da se oslobode toga u budućnosti. Treće, potrebno je dati dodatnu pomoć siromašnima, da aktivno sudjeluju u klimatskoj zaštiti i razvojnoj politici i vlastitim se razvojem suprotstave postojećoj strukturalnoj globalnoj nepravdi u svijetu.

Isti je stav pape i u njegovoj poruci u povodu Svjetskog dana mira za novu godinu 2010, kada kaže: *Zanemarivanje Zemlje i prirodnih bogatstava što nam ih je Bog dao jednako je pogubno kao i ratovi, terorizam i kršenje ljudskih prava. Sadašnja kriza - ekonomska, kriza hrane, okoliša ili socijalna kriza - u konačnici su kriza morala i sve su međusobno povezane...*

Svetkovina Božića, svetkovina rođenja Isusa Krista, blagdan povijesti i prirode, ima također veliko ekološko značenje, jer očituje i stvara pravedni mir čovjeka s Bogom, ljudima i prirodom, te u tom smislu zahtijeva aktivni otpor onim klimatskim promjenama koje su uzrok poremećaja prirode kao Božjeg stvarateljskog djela, bijede zemaljskih zala i nepravdanih uređenja ljudskog društva svagdje u svijetu.

Fra Luka MARKEŠIĆ

Uz 800. obljetnicu Franjevačkog reda

Bio sam šef gradilišta zgrade Teologije u Nedžarićima

Kao šef gradilišta i nadzorni organ, svakodnevno sam poslao svog redovnog posla u poduzeću išao u Nedžariće, davao upute za izvedbu radova, vodio građevinske dnevničke i građevinsku knjigu s dokaznicama količina izvedenih radova na osnovi kojih je vršena isplata izvedenih radova radnicima

Upravo se ovih prosinačkih dana u Sarajevu obilježavala-proslavljala 800. obljetnica franjevačkog pokreta, a već sedam stoljeća provincija Bosna Srebrena (ime dobila po mjestu Srebrenica!) dijeli dobro i zlo s ljudima ove naše divne zemlje. Ujedno se proslavljala i 100. obljetnica Franjevačke teologije u Sarajevu, visokoškolskog učilišta Franjevačke provincije Bosne Srebrene, filozofsko-teološkog smjera. Ovaj me se događaj posebno dojmio i podsjetio da sam i ja isto tako već punih 45 godina (od 1965. godine) tijesno povezan s fratrima, kao stručna osoba kad su u pitanju izgradnje, rekonstrukcije i uopće obnove sakralnih objekata u Sarajevu i diljem naše Bosne.

U društvu s inženjerima Ćukom i Malkinom

Tako mi ovih dana navriješe misli o vremenu kada sam radio na izradi projekta Franjevačke teologije u Nedžarićima davne 1965. godine kao suradnik glavnom projektantu dipl. ing. arh. Zdravku Ćuku i konstruktoru dipl. inž. građ. Slavi Malkinu. Po završetku izrade projekta, mislim da je bio mjesec lipanj, pozvali su nas svu trojicu provincijal fra Vlado Karlović i fra Karlo Karin na sastanak u samostan sv. Ante na Bistriku. Na tom sam sastanku upoznao fra Vitomira Slugića i fra Bonu

Vrdoljaka. Uglavnom se razgovaralo o tome kako bi i na koji način bilo najekonomičnije prići izgradnji projektiranih objekata. Fratri su nas zamolili da budemo što realniji u našim stručnim procjenama vrijednosti izgradnje s obzirom na oskudna sredstva koja oni imaju i koja je bilo moguće utrošiti za gradnju.

Jednoglasno smo svi zaključili kako je najisplativije da se izgradnja izvrši u vlastitoj režiji, tj. da se nabavka građevinskog materijala obavi neposrednom kupovinom u trgovini, a da se posebno organizira stručna radna snaga (zidari, tesari, armirači i dr.) koji će graditi objekte. Odlučeno je da se formira režijska grupa na čelu s provincijalom fra Vladom po pitanju investicija, a za stručnu stranu smo određeni inž. Ćuk, inž. Malkin i ja kao šef gradilišta i nadzorni organ. U ime Franjevačke teologije određeni su fra Vitomir Slugić i fra Bono Vrdoljak.

Ja sam odmah, zajedno s fra Vitomirom i fra Bonom, prišao konkretnim poslovima, tj. poslovima na ograđivanju kupljenog zemljišta za gradnju Teologije i pravljenju pomoćnih objekata za smještaj radne snage, kuhinje za prehranu radnika, spremište materijala i dr.

Svi su poslovi bili vrlo dobro organizirani i napredovali su te smo svi bili sretni i zadovoljni, tako da smo za nepun mjesec dana izgradili i pokrili pomoćni objekt koji je odigrao vrlo značajnu ulogu kroz niz godina u toku gradnje, pa i danas ima svoju svrhu. Nazvali smo ga *paščara* jer je fra Vitomir u ono vrijeme u njemu držao pse, čuvar gradilišta.

Fra Vitomirova 24 sata na gradilištu

I sada posebno želim istaknuti nesebičan rad pok. fra Vitomira Slugića koji je, tako reći, 24 sata bio na gradilištu i o svemu se brinuo: da se na vrijeme nabave određene količine građevnog materijala, da radnici imaju dobar smještaj i prehranu... Svima je bilo vrlo drago da radovi na pripravi dobro napreduju, da je na vrijeme na gradilište stizalo sve ono što sam ja izračunavao da bi trebalo. Pitanje

Gradnja Franjevačke teologije

radne snage riješeno je također na opće zadovoljstvo svih u režijskoj grupi, tj. na čelo radne snage angažiran je Anto Džolan, građevinski poslovođa iz Rame, koji je neumorno radio i brinuo se da svi radnici stručno i kvalitetno izvode svoje radove.

A što se tiče gradilišta, posebnu zahvalnost dugujem pok. Anti Hočevaru, izvanrednom građevinskom poslovođi, koji je veoma stručno i kvalitetno vodio poslove i brigu da se ništa loše ne dogodi radnicima prilikom gradnje na višekratnim objektima, tako da se, hvala dragom Bogu, nikada nije dogodila ni najmanja povreda ili neugodnost.

Od jedne privatne firme angažirali smo bager koji je 22. travnja 1966. godine, u devet sati, zahvatio prvi režanj terena na sjevernom kutu studentskog dijela zgrade. Tridesetog svibnja iste godine, dugogodišnji tajnik Franjevačkih misija fra Alfons Schnusenber, koji je tih dana posjećivao franjevačke provincije u negdašnjoj Jugoslaviji, blagoslovio je temeljni kamen ove zgrade. Od toga dana do 1968. godine, mukotrpnim radom i to u fazama, izgrađen je studentski dio, kotlovnica, kuhinja i blagovalište, praonica rublja i objekt časnih sestara. A tijekom godine 1971. dovršen je profesorski dio zgrade.

Nakon posla na posao

Ja sam, kao šef gradilišta i nadzorni organ, svakodnevno poslao svog redovnog posla u poduzeću nakon 15 sati išao u Nedžariće,

davao upute za izvedbu radova, vodio građevinske dnevničke i građevinsku knjigu s dokaznicama o količini izvedenih radova na osnovi kojih je vršena isplata radnicima.

Ovakav rad režijske grupe pokazao se vrlo uspješnim tako da je vrijednost izgrađenih objekata sa svim priključcima na postojeće komunalne instalacije i dio pristupnog puta bio za dva i pol puta jeftiniji nego što bi tada neko građevinsko poduzeće izvelo te iste radove; slobodno se može reći da je to bilo izuzetno uspješno za ono doba gradnje, upravo nevjerovatno.

Teologija nakon nedavnog rata

Poslije završetka gradnje Franjevačke teologije u Nedžarićima bio sam angažiran na još preko 20 sakralnih objekata i osjećam posebno zadovoljstvo da sam sve povjerene mi poslove, skromno rečeno, vrlo uspješno izvršio te dobio niz priznanja od nadležnih. Posebno bih ponovno želio istaknuti udio fra Vitomira Slugića u izgradnji Teologije, a ja se i danas često prisjetim njegove neopisive energije i volje za rad. Isto tako na obnovi objekata Teologije poslije rata 1996-1997. ističem nesebično požrtvovanje provincijala fra Petra Anđelovića, fra Mirka Majdandžića, fra Živka Petričevića, fra Bože Borića, fra Anđelka Baruna i fra Franje Majdandžića koji su zajedno sa mnom radili cjelodnevno (ja sam tada već bio u mirovini!) na tome da objekte što prije obnovimo kako bi se studenti i profesori mogli vratiti u svoju kuću u jesen 1997. godine, što se, na svu sreću, i dogodilo.

Ivica PETROVIĆ

Akademija u povodu 800. obljetnice Franjevačkog reda

Obilježavanje 800. obljetnice Franjevačkog reda bosanski su franjevci zaključili 3. prosinca u Sarajevu, prigodnom akademijom koja je održana u Franjevačkom međunarodnom studentskom centru, u *Dvorani sv. Franje*. Među uzvanicima bili su visoki crkveni, kulturni i politički djelatnici.

Akademija je započela pozdravnim riječima provincijala Bosne Srebrene fra Lovre Gavrana koji je svima zaželio dobrodošlicu. U nastavku su iznesena tri referata kojima se željelo osvijetliti tri nezaobilazna područja djelovanja bosanskih franjevaca čija aktualnost i danas - u našem vremenu krize vrednota i traganja za smislom - uopće nije umanjena, nego je i pojačana. Riječ je o trima važnim temama koje sačinjavaju život bosanskoga franjevca i njegove redodržave Bosne Srebrene.

U prvom referatu fra Ivan Bubalo, profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu, govorio je o političkom djelovanju bosanskih franjevaca u smjenama carstava i režima, o graničnim povijesnim, još više egzistencijalnim kritičnim situacijama unutar države i Katoličke crkve. U drugom referatu bilo je riječi o specifičnosti bosansko-franjevačkog katoliciteta, o vjeri i posebnim naglascima u teologiji bosanskih franjevaca. O tome je govorio fra Miro Jelečević, također profesor na Franjevačkoj teologiji. Treći referat imao je književnik Ivan Lovrenović, zasigurno jedan od najboljih poznavatelja bosanskih franjevaca i bosanskoga franjevaštva. On je govorio o kulturnom djelovanju bosanskih franjevaca s posebnim naglaskom na franjevačku literaturu, knjigu, jezik, na ono što on voli nazvati *franjevačko pismo*.

U drugom dijelu akademije predstavljene su dvije poštanske marake JP BH Pošte objavljene povodom dviju franjevačkih obljetnica: 800. obljetnice Franjevačkog reda i 100. obljetnice neprekinutoga djelovanja Franjevačke teologije u Sarajevu. Prva obljetnica popraćena je markom s likom sv. Franje iz Asiza dok razmatra Isusovu

muku na križu. Riječ je o reprodukciji ulja na platnu našeg bosanskog slikara Gabriela Jurkića. Druga marka prikazuje stilizirano pročelje i jedan dio zgrade Franjevačke teologije s istaknutim natpisom na mramornoj ploči: Franjevačka teologija - *Studium theologicum franciscanum Sarajevo*. Obje marke potpisuje autorica Brankica Sumenić-Bajić. U javni poštanski promet marke su puštene 7. prosinca ove godine. Prisutnima se obratio i izvršni direktor JP BH pošte Emir Hajrić koji je uručio i prve primjerke novoobjavljenih maraka provincijalu fra Lovri Gavranu.

Ovom akademijom u Sarajevu, franjevci Bosne Srebrene, na čelu sa svojom upravom, željeli su iznova potvrditi svoju prisutnost u gradu Sarajevu i u svojoj zemlji Bosni te propitati svoju vezanost za katolički i hrvatski puk, smislenost i utemeljenost tolerancije, demokratske angažiranosti u državi s ljudima drugih nacionalnosti i vjera. Riječima velikoga Josipa Markušića: da i dalje *škupa sa svojim narodom živimo i hrvatski katolički, a sa svima ostalim u najljepšim odnosima i stvarno bratski*.

Svečarskoj atmosferi doprinio je svojom glazbom i *Trio magis*, a voditelj programa bio je fra Marijan Karaula.

FIA

Izložba slika fra Perice Vidića

U sklopu manifestacije *Božić s franjevcima u Sarajevu* otvorena je 10. prosinca u *Maloj galeriji svetog Ante* na Bistricu doista reprezentativna izložba slika našeg fra Perice Vidića. Bilo je

izloženo ukupno 49 likovnih djela-pejzaža, od toga 36 pastela i 13 ulja na platnu. Sve su slike, izložene ovom prigodom na zidovima Galerije, nastale nakon izložbe priređene u listopadu prošle godine na istom mjestu; samo četiri su iz 2008, a sve ostale iz 2009. godine. O djelima ovoga bistričkog franjevca i akademika govorio je poznati sarajevski likovni kritičar Vefik Hadžismajlović, a izložbu je proglasio otvorenom dr. Božidar Matić, predsjednik Akademije nauka i umjetnosti BiH.

Istodobno je bila predstavljena i monografija s tekstovima skupine autora koji su pisali o fra Peričinim slikama. Kao nakladnici njegove monografije, treće po redu, potpisuju se *Akademija nauka i umjetnosti BiH* i *Matica hrvatska* iz Sarajeva, a autori su tekstova u njoj: Danijel Žabčić, Vojislav Vujanović, Vefik Hadžismajlović i Azra Begić. Pred punom Galerijom slušatelja monografiju je predstavio ugledni pjesnik Mile Stojić.

Pejzaži fra Perice Vidića

Likovno anale

Svake godine u povodu svetkovine Božića priređuje HKD Napredak izložbu likovnih djela pod nazivom *Likovno anale*. Ovogodišnja izložba, petnaesta po redu, otvorena je 17. prosinca u *Maloj galeriji svetog Ante* na Bistricu. Na njoj su članovi ULU HKD Napredak, njih 41, izložili ukupno 50 svojih djela različitih dimenzija i u različitim slikarskim tehnikama: ulje na platnu, lesonitu i kartonu, akvarel, akrilik, tempera, pastel, kamen, drvorez u boji, tuš na kartonu...

Sekula Dugandžić, Sutton I, (ulje na lesonitu)

Mali božićni sajam

U subotu i nedjelju 12. i 13. prosinca održana je u prostorijama našega samostana svetog Ante na Bistricu dvostruko humanitarna manifestacija koju smo nazvali *Mali božićni sajam*. Nakana organizatora sajma bila je, naime, da se pomogne i brojnim siromašnim sarajevskim obiteljima i proizvođačima nekih proizvoda; obiteljima da za svoj božićni obiteljski stol pribave neke namirnice po znatno povoljnijoj cijeni, a proizvođačima, koji žive od rada svojih ruku, da svoje proizvode nekome prodaju.

Na dvodnevnom sajmu u *Maloj galeriji svetog Ante* sudjelovali su, osim domaćeg samostana na Bistricu, i franjevački samostani na Plehanu i u Rami, udruga *Izvorom vareško*, članovi Frame iz Sarajeva te neki individualni proizvođači različitih proizvoda...

Božićni sajam

Crkva sv. Ante u Sarajevu znamenito proštenište

Preko veleč. gosp. Dragana Čelika, katehete u Sarajevu, također vrlog štovatelja sv. Ante i revnitelja za slavu njegovu, dobio sam od gospođe Marije Kozine iz Dervente 2000 K (dvije hiljade kruna), nadalje od Mate i Milke Maras 130 K i od Pere Čelika 20 K. Ovi su me darovi, napose prvi dar potakli, da napišem ovo malo redaka.

Crkva sv. Ante u Sarajevu postaje iz dana u dan sve glasovitijim prošteništem. To se vidi i po darovima, koji dolaze sa sviju strana naše domovine, a vidi se još više po dnevnim posjetima, koje čine štovatelji sv. Ante u franjevačkoj crkvi na Bistriku. Svakog je utorka u crkvi i jutrom i na večer takorekuć cio puk. A svaki dan isto tako mnogo posjetioca, ali ne samo na misi, već svaki sat. Pa među tim posjetiocima vidite često puta i inovjerce: pravoslavne, židove i muslimane. Možete vidjeti toliko puta muslimana, gdje daje u crkvu 50 ili 100 K. Same pak mise daju često puta. To znači, da sv. Anto ljude pomaže vanrednim djelima. Po mom kratkom iskustvu od ova 3 mjeseca dana, što sam u Sarajevu, uvjeren sam, da će crkva sv. Ante u Sarajevu (sv. Anto sarajevski) naskoro postati najvišim svetištem u Bosni i Hercegovini. Dnevno dolaze zahvalnice, da ih je sv. Anto pomogo – ito vanrednim načinom. Žene u kolicima dovlače bolesnu djecu pred kip sv. Ante. Tih vanrednih djela, što ih je sv. Ante svojim štovateljima učinio, napokon ne moram ni nabrajati, jer ih je svaki od nas i sam doživio, kao što sam i ja. Za vrijeme rata sam bio dva-tri puta u nevolji i činio sam zavjete sv. Anti upravo u času, kad se nije moglo redovitim putem nadati pomoći, i sv. Anto me je pomogo na način, koji se mora nazvati vanrednim; i to u velikim stvarima. Kod mene se to moglo reći i preuzetno uhvanje, jer sam se uteko sv. Anti u času, kad je pomoć teško mogla i na koji način ljudskim putem doći.

A što da dalje nabrajam?! Svaki nas je svjedok čudesa sv. Ante. Što se pak tiče crkve sv. Ante u Sarajevu držim, da ju je Bog odabrao za svoja vanredna djela. Ona će čudesima svojim privlačiti svijet k sebi. Hoće Bog vidjeti, da

u gradu, preko kojeg počese da prelaze narodi, bude jedno svetište simbol njegove moći, koji će bacati iskre njegovih milosti i, čudesnih djela na ljudstvo, koje moralno obolijeva.

Kad su mi povod za ove retke dali gore spomenuti darovatelji, ne mogu, a da se još ne osvrnem na krijeposnu štovateljicu sv. Ante, Mariju Kozinu. Sveto pismo veli: „Jaku ženu tko će naći“? Kao da je zbilja teško naći samostalnu, u krijeposti jaku ženu. Za vrijeme svjetskoga rata mnogo je njih bilo, koje nisu pokazale, da ustrajno mogu odolijevati napastima. Bilo je to često puta i od očaja. Vapile su za pomoć, a nisu odmah dobile, i onda su se dale u zdvojnosti i obično za tim – nekrijeposnu životu. Nu megjutim bilo je primjera među ženama, koje su u krijeposti bile jake. Tako i spomenuta štovateljica sv. Ante. Ona nezna ni pisati ni čitati. Župnik je hvali kao dobru ženu. Njezin muž obučar otišo u rat. Ostala ona sama sa svojom nejačadi. Prije živjeli od zanata, ali kad je otišo muž, ni od kule pomoći. Ona nije zdvojila, već njezin vjerski odgovor dadne joj jakosti, izučila ona obučarski zanat, uzme sebi kalfu i tako je ne samo djecu ishranila, već i kuću pridigla. Od toga je mogla ova pobožna žena u velikoj bolesti pjegavog ognja, koji je vlado u njezinoj kući, zavjetovati sv. Anti, da ju pomogne, ravne 3000 K – i to sv. Anti sarajevskom. Sveti Anto ju pomogo. Od toga je 2000 K već dala, a treću će 1000 K u godinu dana. Ovaj primjer vrijedno je bilo istaknuti.

F. J. Markušić
čuvar crkve sv. Ante u Sarajevu

Glasnik sv. Ante Padovanskoga,
god. XIV, br. 8. i 9, kolovoz i rujan 1919., str. 99-100

Bosanski franjevci u Beogradu

Ondje je katolicima svanulo. Prije su svakoga katolika držali za tuđinca, a sada ih susreću ko braću i prijatelje. Ministarstvo vjera traži, da Franjevci iz Bosne preuzmu duševnu brigu za katolike u Beogradu. Već je imenovan jedan Franjevac iz Bosne za župnika u Beogradu.

Glasnik sv. Ante Padovanskoga,
god. XIV, br. 7, lipanj 1919., str. 93

KALENDAR DOGAĐAJA

Četvrtak 24. prosinca 2009.

Badnji dan. Misa božićnog bdijenja u 19 sati. A u 24 sata, u ponoć, misa ponoćka koju će predvoditi provincijal Bosne Srebrene fra Lovro Gavran.

Petak 25. prosinca 2009.

Božić, godišnja svetkovina rođenja Isusa iz Nazareta. Mise u našoj crkvi u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati.

Četvrtak 31. prosinca 2009.

Stara godina. U našoj crkvi misa zahvalnica u 18 sati.

Petak 1. siječnja 2010.

Nova godina. Mise u našoj crkvi u 7.30, 11 i 18 sati.

Srijeda 6. siječnja 2010.

Bogojavljenje ili Sveta tri kralja. Mise u našoj crkvi u 7.30, 11 i 18 sati.

Ponedjeljak 18. siječnja 2010.

Početak Svjetske molitvene osmine za jedinstvo kršćana. Mise u našoj crkvi u 7.30 i 18 sati.

Utorak 19. siječnja 2010.

U sklopu molitvene osmine za jedinstvo kršćana bit će u našoj crkvi zajednička molitva predstavnika više religijskih zajednica iz Sarajeva.

Utorak 2. veljače 2010.

Dan svetog Ante i blagdan Prikazanja Gospodinova u hramu ili Svijećnica. Mise i propovijedi u našoj crkvi u 8 i 18 sati.

Srijeda 17. veljače 2010.

Čista srijeda ili Pepelnica. Početak korizmenog vremena. Blagoslov pepela i obred pepeljanja. Mise u našoj crkvi u 7.30, 11 i 18 sati. Obvezatan post i nemrs.

Utorak 16. ožujka 2010.

Dan svetog Ante. Prvi utorak u *Pobožnosti trinaest utoraka na čast sv. Ante*. Mise i propovijedi u našoj crkvi u 8 i 18 sati.

MISE U NAŠOJ CRKVI

Nedjeljom: u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati.

Svaki utorak posvećen je sv. Anti i mise su uz pobožnost sv. Anti u 8 i 18 sati. Nakon večernje mise predavanje za studente i mladež te druženje u samostanskoj dvorani.

Radnim danom samostanska misa s jutarnjom je u 7.30 sati, te večernja misa u 18 sati.

Prije svake mise može se potražiti svećenika za ispovijed i uvijek dogovoriti vrijeme za duhovni razgovor.

U crkvi se tijekom godine održavaju brojni glazbeni koncerti, a samostanska *Mala galerija Sveti Anto* je otvorena za susrete raznih udruga, za održavanje različitih vjerskih i kulturnih priredbi, okruglih stolova i znanstvenih predavanja.

Tiskanje ovoga broja našega *Glasnika sv. Ante* pomogla je tiskara SUTON - Široki Brijeg Iskreno zahvaljujemo!

Nakladnik: Franjevački samostan sv. Ante, Sarajevo, Franjevačka 6
Tel: 033/236 107, fax: 033/236 108
E-mail: sv.anto@bih.net.ba
www.svantosarajevo.org
Glavni urednik: Marijan Karaula
Lektura: Ivo Pranjeković
Fotografija: Marijan Karaula
Grafički urednik: M.S. Štrika
Tisak: SUTON - Široki Brijeg

Božić siromaha

Mnogi siromašni seljaci
O Isusovu svetom porođenju
Nemaju ni komad crnoga kruha.
(Otimlje im ga nepravda i sila gruba.)

A oni su opet kršćanski veseljaci;
Sretniji od lihvara:

Uz badnjaka tri od duba
(Simbol svetog Trojstva: Oca, Sina i Duha)

Radosni, u duševnom smirenju
čekaju pohod Krista Gospodina.

Badnjaci gore, a plamsaju svijeće.
U skromnoj kućici bez korice hljeba,
Seljaci komad uživaju neba;
Pjevaju s djecom kraj ognjišta:
„U sve vrime godišta...“

Nikola KORDIĆ

